

Çanakkale Savaşı: Deniz, Kara Savaşları ve Cephe Gerisi (1915)

Nuri Balcı

Remzi Kitabevi, İstanbul: 2019, 399 Sayfa, ISBN: 978-975-14-1846-3.

Coşkun YILDIRIMTÜRK*

Tanıtımını yaptığımız eser önsöz ile başlayıp on bir bölüm halinde çalışılmıştır. Her bölüm Çanakkale Savaşı'nın seyrini anlatmaktadır. En son olarak zaman dizini bulunmaktadır. Böylece tüm bölümleri okumamız bittiğinde kronolojik olarak savaşın gidişatını ve vatanı koruma başarısını anlamamız mümkün olmaktadır.

Eserin teknik özelliklerine gelince: Dipnotlar çalışmanın daha rahat okunabilmesi için eserin en sonundadır. Bölümler içerisinde uygun fotoğraflarla anlatım desteklenmiştir. Ayrıca yedisi siyah-beyaz ve yedisi de renkli olarak harita ile harekât planları bulunmaktadır. Eser metin ve dipnotlar olarak 372 sayfa olduğundan eserin en sonuna dizin eklenerek kullanılabilirliği arttırılmıştır.

Eserin bölümlerinin tanıtımı hakkında ise şunları söyleyebiliriz:

Birinci bölüm olarak “Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girişi” konusu ele alınmıştır. Bu bölüm kendi içerisinde dokuz başlık ile anlatılmıştır. İlk başlık olarak “Birinci Dünya Savaşına Doğru” ile bu dünya savaşının temel nedeni açıklanmıştır. Buna göre bu etmenler ekonomik,

*Milli Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Harp Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

siyasi ve askeri gelişmeler ile çıkar çatışmalarıdır. Diğer bir başlıkta ise “Fransız İhtilali ve Milliyetçilik-Liberalizm Akımları” anlatılmaktadır. Bu Fransız ihtilali ve ortaya çıkardığı sonuçlarla ilişkilendirilebilir. İnsanlar özgürlükçü bir düşünce ile hareket etmeye başladılar ayrıca milliyetçilik hareketleri liberalizmden daha etkili olmaya başlamıştır. “Sanayi Devrimi ve Sömürgecilik” başlığı ise Avrupa’daki sanayileşme nedeniyle zenginlik artmıştır. Pek çok alanda standartlar yükselmeye başlar. Bu güçlenen devletlerin diğer kıtalar üzerindeki devletleri kendilerine sömürge etmek için hareket etmeye sevkeder. Sömürge elde etme yarışında Almanya başarısız olmuştur. Diğer bir başlık olan “Devletler Arası Bloklaşma ve Silahlanma Yarışı” ile kendi gücünün yeterli olmadığını düşünen devletler kendisine rakip olan devletler aleyhine başka devletlerle güç birliği yaparlar. Böylece devletler kendileri için silahlanmaya başladılar. Bunun sonucu olarak diğer devletlerde silahlanan devletleri bahane edip silahlanmaya başladılar. “Osmanlı Devleti Topraklarının Paylaşılması Sorunu” başlığı ile I. Dünya Savaşı’nın ana nedeni olarak Osmanlı Devleti’nin paylaşılması anlatılmıştır. Önce Afrika kıtasındaki Osmanlı tebaasına ait bölgeler Avrupa Devletleri ile paylaşıldığı gösterilmiştir. Boğazlar hem Avrupa hem de Rusya’nın elde etmeyi istediği en önemli toprak parçasıydı. Üstelik Almanya Osmanlı için en az tehdit unsuruydu. “Birinci Dünya Savaşı Başlıyor” başlığı ile savaşın başlama şekli anlatılmaktadır. Böylece İngiltere, Fransa ve Rusya “Üçlü İtilaf” olarak birleştiler. Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya ise “Üçlü İttifak” olarak birleştiler. Osmanlı Devleti’nin zayıflaması Rusya’ya Boğazları elde etmek için düşüncelerini açığa çıkardığı gösterilmektedir. “Birinci Dünya Savaşı Başlarında Osmanlı Devleti’nin Durumu” başlığı ile Osmanlı’nın savaşa girmemek için çaba sarf ettiği anlaşılmaktadır. Çünkü bu savaş topyekûn bir savaş olduğundan her devlet tüm güçleriyle savaşa gireceklerdi. “Osmanlı Devleti’nin Birinci Dünya Savaşı’na Girişi” başlığıyla tarafsızlığını korumak için çaba sarfeden bir ülkenin artık kendini koruyamama nedeniyle savaşa girmek zorunda olması anlatılmaktadır. İki Alman gemisinin Osmanlı Devleti denizlerine girmesi ise son neden olmuştur. Sait Halim Paşa hatıralarında “Tarafsız Kalamazdık” diyerek Osmanlı Devleti’nin durumunu açıklamaktadır. Almanya’nın Osmanlı’yı savaşa girmesinin istemesinin nedenlerinden biri de “Hilafet”in gücüydü. Böylece İngiliz ve Fransız sömürgelerindeki müslümanları ayaklandırmak olduğu anlatılmaktadır. “Osmanlı Devleti’nin Savaştığı Cepheler” konu başlığıyla hangi cephelerde taarruz, hangilerinden savunma savaşı icra ettikleri açıklanmaya çalışılmıştır. Bu savaşların bazılarında başarı bazılarında da başarısızlık oluşmuştur. Ancak itilaf devletleri Çanakkale’yi denizden ve karadan geçememesi sonucu Birinci Dünya Savaşı’nın uzamasına sebep olmuştur.

İkinci bölüm olarak “Çanakkale Cephesi’nin Açılması” konusuna girilmiştir. Bu bölüm ise on dört alt konu başlığıyla anlatılmaya çalışılmıştır. “Çanakkale Cephesi’nin Açılışı” konusuyla İngiltere tarafsız kalma konusunda ısrarlı olmasına rağmen Birinci Dünya Savaşı’na giren Osmanlı’yı Çanakkale üzerinden gemilerle geçerek boğazları ve İstanbul’u ele geçirmek istediğini anlatmaktadır. Böylece Osmanlı düşecek akabinde de Almanya’nın teslim olacağını anlatmaktadır. “Çanakkale Boğazı ve Gelibolu Yarımadası’nın Fiziki Özellikleri” başlığıyla bölgenin fiziksel yapısı üzerinde durulmuştur.

Bölgenin büyüklüğü ve yüksekliği topoğrafik olarak kısaca anlatılmaktadır. “Çanakkale Boğazı’ndaki İstihkâmların Durumu” başlığıyla Çanakkale’nin savunulması için yapılması gereken istihkâmların bilgisi anlatılmıştır. İlk istihkâmların yapımı 17. yüzyıla kadar indiği ve sonrasında modernleştirilmesi 19. yüzyılda II. Abdülhamit döneminde olduğu anlatılmıştır. Yapılan tahkimatlar beton ve toprak mazgallardan oluştuğu açıklanmıştır. Bu tahkimatların ardında ise askeri konuşumlar ayrıntılı olarak anlatılmaya çalışılmıştır. “Boğaza Döşenen Mayınlar” başlığında ise Çanakkale Boğazı’nın mayınlarla ne şekilde koruma altına alındığı anlatılmıştır. “3 Kasım 1914 Saldırısı” başlığıyla İtilaf devletlerinin yaptığı ilk saldırı anlatılmaya çalışılmıştır. 29 Ekim 1915’te Türk ve Alman deniz birlikleri Rus üslerine saldırmış ve akabinde 3 Kasım 1914’te de Çanakkale saldırısı başlamış olduğu anlatılmaktadır. “3 Kasım Müttefik Saldırısından Sonra Gelişen Olaylar” başlığıyla 3 Kasım tarihi itibarıyla gelen haberler düşman donanmasının hazırlıklarını tamamlayıp hareket ettiği bildiriyor. Sonrasında yapılacak olan deniz ve gerekli kara harekâtlarının ayrıntılarına girilmektedir. “İtilaf Devletleri Donanması’nın 19 Şubat Saldırısı” konusuyla İtilaf Devletleri’nin dış istihkâmların yok edilmesi için yaptığı ilk saldırı olabildiğince ayrıntılı anlatılmaktadır. “İtilaf Devletleri Donanması’nın 25 Şubat Saldırısı” başlığında 19 Şubat’tan 25 Şubat’a kadar olan fırtına dolayısıyla yapılamayan deniz harekâtı nedeniyle duraklayan saldırıların üçüncü defa başlaması ve bunun için yapılanlar anlatılmaktadır. “Çanakkale Savaşı Sırasında Rusya ve Yunanistan’ın Tutumu” konusuyla ise Rusya’nın ve Yunanistan’ın Çanakkale ve her iki boğaz ile İstanbul üzerindeki emelleri anlatılmaktadır. “İtilaf Devletleri’nin Boğazın İç İstihkâmlarına Yönelik Saldırıları” başlığı ile İtilaf Devletleri’nin Çanakkale Boğazı’nın girişindeki tahkimatları geçip iç taraflara yapacağı harekâtlara yönelik planları üzerindedir. “18 Mart’a Doğru İtilaf Devletleri’nin Planları, Hareketleri” başlığı ile yapılacak harekât sonrasında İtilaf Devletleri ve Rusya’nın nasıl hareket edecekleri üzerine yapılan planlar üzerinde çalışılmıştır. Çanakkale Boğazı’nı başarıyla kayıpsız geçeceklerini düşündüklerinden planlarını rahatlıkla yaptıkları anlatılmıştır. “Çanakkale Savaşlarında Osmanlı Donanması” başlığı ile Osmanlı donanmasının durumu ve ne olursa olsun mukavemet vermek üzere gücü ve konuşlanması anlatılmaktadır. “18 Mart 1915 İtilaf Devletleri Savaş Planı” başlığı ile İtilaf Devletleri’nin yapılacak olan saldırıdaki planları anlatılmıştır. “18 Mart Harekâtı İçin Müttefik Filo Üç Filotillaya (Tümen) Bölündü” son başlığı ile Müttefik donanmasının durumu anlatılmaktadır. Üçüncü bölüm olarak “18 Mart 1915 Deniz Savaşı” konusuna girilmiştir. Bu bölüm ise dört başlık altında 18 Mart 1915 harekâtının yapılışı anlatılmıştır. “Seyit Onbaşı ve Kaldırdığı Mermiler” alt başlığı ile boğaz savunması için vatanını seven birisinin neler yapabileceğini anlatılmaktadır. “18 Mart Taarruzu’nun Sonu ve İtilaf Donanması’nın Kaderi” başlığında İtilaf Devletleri’nin taarruzu sonucundaki ağır yenilgisi batan gemilerle anlatılmaktadır. “18 Mart Deniz Savaşı’nda İki Tarafın Kayıpları” başlığında Türk tarafının ve İtilaf Devletleri Donanması’nın kayıpları anlatılmıştır. Dördüncü bölüm olarak “18 Mart Deniz Zaferi Sonrası” konusuna girilmiştir. Bu bölüm ise sekiz başlık altında anlatılmıştır. “18 Mart Sonrası Boğaz’a Neden Taarruz Etmediler?” başlığıyla denizdeki kayıp ardından yapılan konuşmalar ele alınmıştır. “Boğaz Savunması İkinci Bir Saldırıyı Karşılatabilir

miydi?” başlığı içinde kullanılan top mermilerinin çoğunun tükendiği anlatılmaktadır. Halbuki denize serilen mayınların korunması ve gemilerin boğazdan geçmesinin engellenmesi karadan yapılacak top atışlarına bağlıydı. “Çanakkale Savaşları ve Başkent İstanbul” başlığıyla Çanakkale’de yapılan savaşın İstanbul’daki etkileri ve tedirginliği anlatılmaktadır. Çanakkale’nin düşmesi İstanbul yönetimini ve gayri müslim halkın üzerindeki etkileri anlatılmaya çalışılmıştır. “Çanakkale Savaşları’nda Osmanlı Devleti Yetkilileri ile İngiliz ve Fransız Yetkililerin Gizli Barış Görüşmeleri” başlığı altında Osmanlı, İngiliz ve Fransız devlet yetkililerinin yaptıkları gizli görüşmeler ele alınmıştır. Bu görüşmelerin başarısızlığı ve nedenleri açıklanmaktadır. “Almanya ve Avusturya’nın Rusya ile Gizli Görüşmeleri” başlığı Osmanlı’nın yapmaya çalıştığı gizli görüşmeler gibi Almanya’nın da Avusturya ve Ruslarla gizli gizli görüşmeleri bulunduğunu anlatmaktadır. “Çanakkale’de Hava Savaşları” başlığı Çanakkale savaşları sırasında hava güçlerinin de kullanıldığını ve bu konuda yapılanlar anlatılmaktadır. Hatta dünyanın ilk uçak gemisi niteliğindeki İngiliz uçak gemisi de Çanakkale’de kullanılmıştır. “Çanakkale Savaşlarında Denizaltılar” başlığı altında 1900 yılında ilk defa yapılan ve Amerika Birleşik Devletleri’ne teslim edilen denizaltı sonrasında bu geminin önemi açıklanmıştır. Bu durum sonunda denizaltı Çanakkale savaşında da kullanılmıştır. Bu gemilerin kullanılma yöntemleri açıklanmıştır. “Almanya’nın Osmanlı Devleti’ne Yaptığı Yardımlar” başlığında 1880’den beri Almanya ile Osmanlı yakınlaşmaları sonucunda gelen yardımlar ve eğitim hizmetlerinden bahsedilmektedir.

Beşinci bölüm olarak “Kara Savaşlarına Doğru” konusuna girilmiştir. Bu bölüm ise altı başlık altında anlatılmıştır. “İtilaf Devletleri’nin Yaptıkları Hazırlıklar - Mısır’da Toplanan Kuvvetler” başlığıyla 18 Mart 1915 deniz savaşını kaybeden İtilaf Devletleri kara savaşı yapmaya karar aldıkları ve bunun için hazırlanışları anlatılmaktadır. “Çıkarma Yapılacak Bölgeler” başlığı kara harekâtı yapmaya karar veren İtilaf Devletleri’nin çıkarma yapılacak yerlere karar vermesi ve bu bilgileri gizlemeyi ve fark ettirmemeyi istemektedir. Bu gibi bilgiler bu başlıkta anlatılmıştır. “Üs Olarak Kullanılan Adalar” başlığıyla çıkarma yapılması için kullanılacak adalar olarak Limni, Gökçeada ve Bozcaada kullanılmaya karar verildiği anlatılmaktadır. “Gelibolu Savunmasının Güçlendirilmesi” başlığıyla Türk ordusunun tüm birliklerini güçlendirerek savunmayı kuvvetlendirmesi anlatılmaktadır. “25 Nisan 1915 Gelibolu’ya Çıkarma” başlığı altında Gelibolu’ya İngilizlerin Seddülbahir üzerinden yapılan ilk çıkarma ve devamı anlatılmaktadır. “Kumkale’ye Fransız Çıkarılması (Asya Yakası)” başlığı ile Fransızların Kumkale’ye yaptığı çıkarma anlatılmaktadır.

Altıncı bölüm olarak “Seddülbahir Cephesi (Güney Cephesi)” konusuna girilmiştir. Bu bölüm on beş başlık altında anlatılmıştır. “Seddülbahir Çıkarması” başlığı altında beş noktaya ayrılan bölgenin topoğrafik yapısı ve buradaki birlikler anlatılmaktadır. “Morto Koyu’ndaki (S), Hisarlık Burnu Kıyılarına Yapılan Çıkarma”, “(V) Ertuğrul Koyu Çıkarması”, “(W) Tekke Koyu Çıkarması”, “(X) İkiz Koyu Çıkarması”, “(Y) Pınariçi Koyu Çıkarması (Zığındere)” başlıklarıyla çıkarma yapılmaya karar verilen beş bölgede yapılan harekât anlatılmaktadır. “25-27 Nisan’da Seddülbahir (Güney) Cephesi’nde Durum”, “Birinci Kirte Kara Muharebesi (28-30 Nisan 1915)”, “1-2 ve 3-4 Mayıs Geceleri Yapılan

Türk Taarruzları”, “İkinci Kirte Muharebesi (6-8 Mayıs)”, “Üçüncü Kirte Muharebesi (4-6 Haziran)”, “Birinci Kerevizdere Muharebesi (83 Rakımlı Tepe Muharebesi) (21-22 Haziran 1915)”, “Zığındere Muharebesi (28 Haziran - 5 Temmuz 1915)”, “İkinci Kerevizdere Muharebeleri (12-13 Temmuz 1915)”, “Kirte Bağları Muharebesi (6-13 Ağustos 1915)” başlıklarıyla Seddülbahir bölgesine yapın harekâtlar ve Türk ordusunun yaptığı başarılı savunmalar anlatılmaktadır.

Yedinci bölüm olarak “Arıburnu (Kuzey/Anzak) Cephesi” konusuna girilmiştir. Bu bölüm tek başlık altında anlatılmıştır. Bu başlık “Arıburnu (Anzak) Çıkarması (25-30 Nisan 1915)” olup Arıburnu’na Anzaklar’ın yaptığı çıkarma harekâtı an be an ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Sekizinci bölüm olarak “Arıburnu (Anzak) Cephesi (Mayıs 1915)” konusuna girilmiştir. Bu bölüm dört başlık altında anlatılmıştır. “Arıburnu Türk Taarruzu (19 Mayıs 1915)”, “Nisan ve Mayıs Aylarında Denizlerde Gelişmeler”, “Anzakların Kanlısirt Taarruzu ve Türk Karşı Taarruzları (Ağustos 1915)”, “10 Ağustos Conkbayırı Muharebesi” başlıklarıyla Arıburnu ve Conkbayırı muharebelerinin anlatımı bulunmaktadır. Burada Türk askerinin kahramanlığı ve Mustafa Kemal’in başarılı yönetimi ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Dokuzuncu bölüm olarak “Anafartalar (Suvla) Harekâtı” konusuna girilmiştir. Bu bölüm dokuz başlık altında anlatılmıştır. Seddülbahir ve Arıburnu’nda çıkarma yapan İngilizler her iki cephe de tıkanınca Türklere karşı üçüncü bir cephe açmaya karar verirler. Bu cephe de Anafartalar Cephesi’dir.³ Bu sözlerle, bu bölümdeki işlenen konular şu başlıklar altında anlatılmaktadır: “Müttefiklerin Anafartalar (Suvla) Çıkarma Planı (6-7 Ağustos 1915)”, “Türk Ordusunun Savunma Pozisyonu”, “İtilaf Devletlerinin Anafartalar (Suvla) Harekâtı”, “Türk Tarafının Durumu”, “Birinci Anafartalar Muharebesi (9-10 Ağustos 1915)”, “11-13 Ağustos’ta Anafartalar’da Durum ve Norfolk Taburu”, “Kireçtepe Muharebesi (15-16 Ağustos)”, “İkinci Anafartalar Muharebesi (21 Ağustos 1915)”, “Kayacıkağlı (Bombatepe) Muharebeleri (27 Ağustos 1915)”. Bu konu başlıkları altında bu bölgede düşmanın Gelibolu’dan ayrılışına kadar ciddi bir muharebe olmadığı anlatılmaktadır.

Onuncu bölüm olarak “Gelibolu’dan Geri Çekilme” konusuna girilmiştir. Bu bölüm iki başlık altında anlatılmıştır. “Gelibolu’dan Geri Çekilme Harekâtı” ve “Müttefiklerin Çekilmesi Sırasında Türk Birlikleri” başlıklarıyla 27 Aralık 1915 tarihinde İngilizler Fransızlar’la birlikte Gelibolu’dan çekilme kararı aldıkları anlatılmaktadır. Bu bölüm içerisinde İtilaf Devletleri’nin geri çekilmesi ve arkalarında bıraktıkları ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

On birinci bölüm olarak “Çanakkale Savaşları’nın Cephe Gerisi, Sonuçları ve Etkileri” konusuna girilmiştir. Bu bölüm on beş başlık altında anlatılmıştır. “Çanakkale Cephesi’nde İaşe (Yiyecek-İçecek Hizmetleri)” başlığında Osmanlı Ordusu’nun iaşe sorunu kısa süreli kriz anları dışında bulunmadığı anlatılmaktadır. “Çanakkale Cephesi’nde Sağlık Hizmetleri” başlığı altında bölgedeki hastaneler anlatılmaktadır. Rumeli yakasında 8 ve Anadolu yakasında ise 12 hastane bulunduğu buralarda ise sağlık

hizmetlerinin yerine getirildiği anlatılmaktadır. Gerektiğinde yaralılar İstanbul'a da gönderildiği açıklanmaktadır. “Çanakkale Savaşları'nın Sonuçları” başlığıyla bu savaşın sonuçları anlatılmaya çalışılmıştır. Bu savaşın sonuçlarını birkaç madde altında özetlemeye çalışılmıştır. “Çanakkale’de Kaç Şehit Verdik? Müttefik Kayıpları Nedir?” başlığıyla Osmanlı Devleti'nin bölgeye gönderdiği kuvvetler hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca görev alan birlikler ile şehit adetleri de yaklaşık olarak verilmiştir. “Çanakkale Savaşı'nın Komutanları ve Milli Mücadele” başlığıyla Çanakkale’de görev alan komutanların Milli Mücadele içinde de görev aldıkları anlatılmaktadır. Çanakkale Savaşı sayesinde bu komutanlar ayrıca bu savaşta hem tecrübe kazanmışlar hem de birbirlerini daha iyi tanımışlardır. Ayrıca düşmanın da yenilmez olmadığını anlamış bulunmaktadırlar. “Öğretmenler ve Öğrencilerin Silah Altına Alınması” başlığı altında Birinci Dünya Savaşı başındaki seferberlik emri ile 1891-1893 doğumlular silah altında olduğundan daha gençlerin de silah altına alınması anlatılmaktadır. Bu kişiler ise genellikle subay yetiştirilmek üzere askere alınan üniversite ve lise mezunlarından oluşmaktadır. Bir süre sonra ise öğretmenler ve öğrenciler de silah altına alınmaya başladığı anlatılmaktadır. “Çanakkale’de Esir Düşenler” başlığı ile şehit, kayıp, yaralı olanlar hakkında bilgiler verilmiştir. Bundan başka İngiliz ve Fransızlar’a esir düşenler anlatılmaktadır. Bu esirlerin götürüldüğü yerler ve barınma sorunları da anlatılmaya çalışılmıştır. “İsrail Devleti'nin Kuruluşuna Giden Yolda Çanakkale Savaşı” başlığıyla bu savaşın aynı zamanda uluslar arası bir etkisinin de bulunduğu anlatılmaktadır. Bunun en önemli etkisi İsrail Devleti'nin kuruluşu olduğudur. “Çanakkale’de Osmanlı Ordusu’nun Gayri Müslim Askerleri” başlığı Osmanlı Ordusu içerisinde imparatorluk içerisinde bulunan Ermeni, Rum, Yahudi kökenli askerlerin de bulunduğu ve bu askerlerin de vatanın bütünlüğü için şehit olduğu anlatılmaktadır. “Osmanlı Ordusu’nda Bir Ermeni Subay: Avedis Cebeciyan” başlığı altında Ermeni kökenli kişilerin de bulunduğu anlatılmaktadır. Özellikle Avedis Cebeciyan gibi doktor olarak hizmet verenler de bulunmaktaydı. Bazı bilgiler bu doktorun tuttuğu günlüklerden anlaşılmaktadır. “Çanakkale’de Bir Müderris: Abdullah Fevzi Efendi” başlığı ile cephede bulunan bir öğretmenin gözlemlerine de yer verilmiştir. “Lawrence’ın Çanakkale Haritaları” başlığı ile bir İngiliz ajanı olan Lawrence’ın Mısır’daki harita dairesinde çizdiği haritaların durumu anlatılmaktadır. Hatalı çizilen haritaları kullanan İngiliz birliklerinin yaptığı hatalı top atışları anlatılmıştır. “Çanakkale’de Kimyasal Silah Kullanıldı mı?” gibi önemli bir başlık altında İtilaf Devletleri'nin kimyasal silah kullandığına dair bilgilerin olduğu anlatılmaktadır. “Gelibolu’da Siper Savaşları” başlığıyla artık önemli bir mevki olan siperlerin içindeki hayat ve buradan yapılan savaş harekâtları anlatılmaktadır. Son olarak “Çanakkale Savaşı’nda Gazeteciler ve Fotoğrafçılar” başlığı altında Osmanlı Harbiye Nezareti tarafından görevlendirilen fotoğrafçılar tarafından çekilen fotoğrafların bazıları Harp Mecmuası’nda ve gazetelerde yayınlanarak propaganda yapmak için kullanıldığı anlatılmaktadır. Cepheden alınan sinematograf görüntüleri ise İstanbul’da Ferah Tiyatrosu’nda gösterildiği söylenmektedir. Ayrıca diğer birçok görüntü çekildiği ve İstanbul’a gönderildiğinden bahsedilmektedir.

Son olarak “Çanakkale Savaşı Zamandizini” ile savaşın tarihsel kronoloji ile özetlenmiş bir ek ile eser bitirilmiştir. Bu zamandizini ile Ekim 1911’de başlayan Çanakkale Savaşı’nın 9 Ocak 1916 tarihi ile Türk Zaferi ile son bulduğu görülmektedir.

Tanıtımını yaptığımız eser araştırmacı yazar ve tarihçi Nuri Balcı tarafından yeni ve az bilinen kaynakların kullanılmasıyla tekrar değerlendirerek okuyucuya sunmaktadır. Çanakkale Savaşı yakın Türk tarihi içerisinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Burada elde edilen başarı Türk Devleti düşüncesinin ve ulus olmanın temelini atmıştır. Hatta bu zafer sömürge halindeki pek çok devletin özgürlüğünü kazanabileceği hakkında fikir vermiştir. Diğer bir önemi ise Çarlık Rusyası’nın yıkılarak Sosyalist Rusya haline gelmesinde etkin bir rol oynamış olmasıdır.

Bu eserin anlatım tarzı sayesinde Çanakkale Savaşı’nın tüm evreleri hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olunabilmektedir. Çünkü gerektiğinde harekât planlarından, komutanların raporlarından ve ayrıca askerlerin hatıralarından alıntılarla olaylar desteklenmiştir. Ayrıca kullanılan her türlü askeri teçhizatın ana hatlarıyla teknik özelliklerinden bahsedilmektedir. Hangi ulusun ne kadar askeri birlik ile savaşa hazırlandığı ayrıca sayısal olarak da zikredilmektedir.

Mümkün olduğunca kronolojik olarak anlatılan eser bu haliyle çok ayrıntılıdır. Yazar bazı bölümleri tablolar halinde tasarlaması askeri imkânların durumunu daha iyi anlamamız mümkün olabilirdi. Örneğin Osmanlı birliklerinin elindeki silâh ve teçhizat ile İtilaf Devletleri’nin askerlerinin elindeki imkânlar tablolar halinde kıyaslamalı olarak görselleştirilebilirdi.

İtilaf Devletleri’nin Osmanlı Devleti’ni parçalamaya yönelik amaçlarına rağmen Türk askerinin inançla vatanını düşmandan koruma gayreti takdire şayandır. Zaten bu nedenden ötürü İngilizler’in Elizabeth adlı gemisinin yara alıp çekilmesi sonucu “İngiliz Harp Kabinesi ‘Gelibolu ve Dardanel’ geçilmez dedi”. Başarılı bir çalışma olan eserin Çanakkale Harekâtını ve başarısını anlamak için okunması tavsiye edilir.